

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

העלון השבועי פ"ר אחרי מות-קדושים תשפ"ה

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

להיות מודעים לכוחות שבנו!

'פרנציפ' – 'דווקא לא!'. ומתי כח זה מתעורר באדם? הנה, כאשר מאן דהו ינסה להכתיב לאדם לעשות מעשה ללא שיתבשר ממנו בנעימות, האדם יגייס את כל כוחותיו בכדי להביע התנגדות, הוא ילחם בכל מאדו, גם אם יגרם לו הפסד מכך, הוא לא יוותר, הוא לא יתן לזולתו את ההנאה שהוא עושה מה שהוא אמר לו לעשות.

הדוגמא הנפלאה ביותר לדבר זה, מצינו בהגדה של פסח, שם נאמר שהבן הרשע שואל: 'מה העבודה הזאת לכם?'. מציע בעל ההגדה להשיב לבן זה. 'אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו: 'בעבור זה עשה ה' לי – לי ולא לו, ואף אילו הוא היה שם לא היה נגאלי'.

הבה נתבונן. האם זהו הזמן להכות לבן הרשע את השיניים, הרי אנו מבקשים שישב עמנו בליל הסדר ויהיה שותף בסיפור יציאת מצרים. אם כן, מהי הכוונה 'אף אתה הקהה את שיניו'?

אלא התשובה נפלאה. הבן הרשע הוציא את עצמו מן הכלל ואנו מבקשים להחזיר אותו. וכיצד נעשה זאת? חכמים מלמדים אותנו יסוד נפלא.

הדרך הקלה והקצרה לעורר אדם שאינו שומר מצוות למסורת אבותיו, היא, לומר לו: 'אתה לא יהודי, אסור לך לשמור שבת!'. כאשר יצא חוק שכזה שאסור לחילוניים לשמור שבת, הם דווקא ילחמו על שמירת השבת. ולמה? משום שהוא יאמר לך: 'אתה, ולא מאה כמוך, ולא אף אחד אחר, יאמר לי 'לא לשמור שבת'. שבת זו הזכות שלי, נקודה! כך בליל הסדר אנו אומרים לו: 'אילו היית שם לא היית נגאלי' במושפט זה השיניים שלו מחמיצות הוא נבהל מיד ומשיב: 'אתה יודע מי אני? סבא שלי היה רב גדול ואבא שלי היה חכם מפורסם, אילו הייתי בזמן יציאת מצרים הייתי מן הראשונים יוצא'.

הרי לנו, כי כח ההתנגדות הטמון באדם הינו גדול ביותר. מכאן נבין מה ההבדל בין עם ישראל במצרים לבין עם ישראל בארץ ישראל.

הנה, כאשר היו במצרים, הם ידעו היטב כי המצרים מבקשים לרחק אותם מכל שמץ הקרוב למסורת אבותיהם, לכן נלחמו על עקרי היהדות 'אנו לא ניתן להם', כמה שהמצרים היו שטופים בעריות, בעם ישראל לא היה אחד דומה להם, ולמה? הם נלחמו, כל אחד צעק בלבו: 'אתם לא תעשו אותנו גויים, אנו נלחם על זה'. גם אם יהודי הייתה לו מחשבה הקרובה להיות כמו

בפרשה אנו קוראים על סדר עבודת יום הכיפורים, זוכים למעט מעט כיצד היה מתנהל בבית המקדש היום המרומם בשנה. השמחה הגדולה גוברת כאשר אנו שומעים את הפסוק המבטיח: 'כי ביום הזה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לַיהוָה אֲתֶם כֹּלל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ'.

והנה, אחר ביאור עבודת היום כמעט בפרוט מדוקדק, התורה ממשיכה לצוות את עם ישראל בציווים נוספים.

כפי המשווער, אחר מצוות יום הכיפורים, כאשר עם ישראל נטהר מן העוונות, מן הראוי לצוות על מצוות נשגבות: תלמוד תורה, אהבת ה' וכו' מצוות מיוחדות. אלא, שנותן התורה חושב אחרת, הוא מצווה את היהודי להישמר מאיסורי ערווה, ולא רק 'אשת עמיתך' אלא אף מן העריות הרחוקות יותר מלב האדם, כגון: כלתך, אשת אביו, משכב זכר ומשכב בהמה רח"ל.

והשאלה: אחר הדרגה הגבוהה שהיהודי מגיע אליה בצאת יום הכיפורים, האם אלו הציווים שנותנו לצוותו, להימנע ממועשים מגונים, שאף נראה כי הפחות שבעמך ישראל רחוק מהם, מה הקשר?

עוד נשאל. כידוע, בימים ההם, מקור התועבה והטומאה שבעולם היו המצריים, ספונים תוך נ' שערי טומאה. והנה אבותינו הקדושים – עם ישראל, התגוררו לא פחות מאשר תוך עמק הטומאה, ולא יום או יומיים שנה שנתיים, אלא מאתיים ועשר שנים. ולשמחתנו, הקב"ה מעיד על כלל ישראל – 'שבטי יה עדות לישראל' – דהיינו, כאשר נספרו למשפחותם לבית אבותם נקראו משפחת 'חנוך' – 'החנוכי'; 'פלוא' – 'הפלואי', כך בשם כל משפחה ניתנו אותיות י"ה המרמזות שכולם היו כשרים ולמרות כל הטומאה, אין אחד מעם ישראל שנכשל בעריות וכך מדגיש המדרש: (שהש"ר רבה פ' ד ועוד) רבי הונא בשם בר קפרא אמר בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם, ולא שינו את לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא בהן אחד פרוץ בערות. אלא אחת הייתה ופרסמה הכתוב.

על כן, חשבון פשוט. אם עם ישראל בארץ מצרים הפרוצה ביותר, בהיותם עבדים וכידוע 'עבדא בהפקירא נחא ליה' ואף גם זאת לא נכשלו באיסור ערווה כלל, גברים ונשים גם יחד. אם כן, כאשר יהיו בארץ הקודש הייתכן שיעשו ככל תועבת הארץ ההיא?! על כן, מדוע לצוותם על איסורים חמורים ביותר, הרחוקים מהם ביותר?

אלא התשובה פשוטה ונפלאה: באדם טמון כח מיוחד, כח של התנגדות –

המשך בעמ' 3

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

שאלה

מה שיש נוהגים לשמוע שירים ביום הילולת רבי מאיר בעל הנס ביום י"ד באייר על אף שהוא בימי הספירה, האם נכון הדבר?

תשובה

בכדי להשיב על זה, יש לנו למצוא המקור האמיתי להילולת רבי מאיר ביום י"ד באייר.

כתב בספר חובת הלבבות בפרק שמיני: קבלתי, מי שמאבד איזה דבר, אם ינדור שמן למאור לכבוד נשמתו של ר"מ מיד מוצא האבידה, ובלבד שלא יעבור זמן, רק תיכף ומיד, ע"ל.

והנה בשנת תקצ"ו נהרס המבנה שהיה בנוי על קברו ברעידת אדמה ונחרב כליל.

ובספר צעקת בני ישראל מובא המעשה שאירע בשנת תרכ"ו בעת בניית בית המדרש על ציון התנא הקדוש ר"מ זיע"א וחתומים עליו בית הדין וחכמי ורבי עיר הקודש טבריא: ביום ט"ו בשבט התחילו בבנין הקדוש, ובחיותו עוסקים ביסוד הגענו אצל הציון הקדוש, וירא תבנית בנין ומצבה מכון תחת שני העמודים ממש, ובין העמודים למצבה גובה שני אמות עפר, ואמרנו הלא טוב להסיר ערימות העפר מעל גבי המצבה וישומו העמודים ע"י המצבה ממש.

וביום רביעי ב' באדר נתקבצו קרוב לחמישים בני אדם ויגעו במוטות וחבלים להגיע עמוד להושיבו על גבי הציון ותכבד העבודה, והמה מתייעצים להביא העמוד השני להושיבו על גבי חבירו, והסכימו להניח הדבר למחרת, והמה ראו כן תמיהו כי העמוד קפץ וניתר ממקומו ונפל על גבי חבירו ותבקע הארץ לקולו ונסו יחדיו העמודים שם מקולו בעת נפילתו על גבי חבירו בכיוון גדול ימין בימין ושמאל בשמאל, והיה בראותם כי ישב העמוד במקומו ספקו כפיים ורקדו בשמחה ובשירים, ע"כ.

ובימי בחרותי בראותי המעשה הזה, מיד כשהלכתי מאז אל קברו של רבי מאיר חקרתי לידע היכן הם אותם העמודים ואם הם קיימים עד היום, ואכן נודע לי כי ממש מעל הציון ישנו בית כנסת אשר מתקיימים בו תפילות כסדרן במשך כל היום, ובצד בית הכנסת מכון ממש מעל הציון רואים עמוד שיש ישן נושן ומחוספס ומחורר והוא רחב וגדול מאוד ומגודר במעקה, ואכן הוא העמוד המסופר.

וראיתי בספר שדי חמד חלק ה מערכת ארץ ישראל אות ו אחר שהאריך למצא המקור להילולת רבי שמעון בר יוחאי, כתב וז"ל: והנה מהילולת רשב"י זיע"א ידעתי מילדותי שהוא מנהג קדום אך מקרוב נודע לי שחדשו סופרים רבני גאוני דורינו יצ"ו לעשות כן ביום י"ד אייר על הקבר ר"מ בעל הנס זי"ע מעין דוגמא להילולת רשב"י זיע"א

על כן שלחתי כל הכתוב למעלה לרבנן קדישי גאוני דורינו שבעיה"ק טבריא ובקשתי מהם שיודיעוני מה ראו על ככה לחדש דבר מעתה וזה אשר השיבו כי ישראל קדושים באים מקצו ארץ וים רחוקים לעלות ולראות בחג המצות ובחג השבועות כדי להשתטח על קברי הצדיקים וקורין זה "זיירא" (השתטחות) ובאים גם על קבר רשב"י ורמב"ן זיע"א ורוצים לשמוח על מקום קבורתם.

המשך בעמ' 3

השתתפות בתיקון רכב שאול

שאלה: ראובן השאיל רכב לשמעון ומשפחתו עבור טיול של כמה ימים, אך בטרם השאיל הוא הזהיר את שמעון שהרכב הוא ישן (בן 20 שנים) והוא מקווה שהרכב יעמוד בתלאות הדרך. לאחר הטיול החזיר שמעון את הרכב וסיפר כי באמצע הטיול הרכב אכן התקלקל, ומכיוון שעלות התיקון הייתה גבוהה מאוד, שמעון ביקש מראובן בעל הרכב להשתתף בהוצאות. האם ראובן צריך להשתתף בהוצאות? או מכיוון שראובן השאיל לשמעון את הרכב והוא חייב באחריותו עליו להחזירו שלם ותקין ואם הרכב התקלקל בדרך ראובן צריך לתקנו על חשבוננו?

תשובה: ברמת העיקרון שמעון לא היה חייב לתקן את הרכב, ומאידך גם אין לו תביעה על המשאיל שיתקן אותו, הרי שמעון השואל הוא 'כיוור לשדה חברו' שהשביח את נכסיו וראובן צריך לשלם לו מה שנהנה, אלא שצריך להוריד מכך לפי ערך מה שנהנה השואל עצמו בהמשך השימוש בחפץ, שתיקון זה עשה לצורך שניהם.

נימוקים: כידוע, שואל חייב באחריות, ואם החפץ השאול ניזוק באונס, הרי השואל חייב לתקנו, ודין זה הוא אף בחפץ ישן שאי אפשר למוכרו (משפטי החושן ס"י שמד סק"ג דלא כדברי פתחי חושן בהלכות פקדון פ"ח הערה מט). אמנם כל זה כשהחפץ השאול ניזוק באופן שאינו תוצאה מהמלאכה שלשמה הוא נשאל, אך אם הנזק קרה מחמת המלאכה שהשואל התכוון לעשות בו - הרי הוא פטור (סי' שמ"א). ולפי זה במקרה שלנו השואל היה פטור מלשלם על הנזק שארע לרכב, שהרי הוא התקלקל מחמת הנסיעה וזוהי המלאכה שלשמה הוא שאל את הרכב.

והנה מצינו בשוכר שאם התקלקל החפץ השכור באופן שהשוכר פטור מלשלם על הנזק, פעמים שהמשכיר הוא זה שחייב להעמיד לשוכר חפץ אחר לשימושו וכדלהלן:

לדוגמה המשכיר לחברו 'בית' סתם ונפל הבית, חייב המשכיר לבנות או ליתן לו בית אחר לתקופת השכירות (סי' שיב, יז), וכן הדין במשכיר חמור סתם ומת, חייב להעמיד לו בהמה אחרת (סי' שי, א) אך אם השכיר לו 'בית זה' או 'חמור זה', יש חילוק ביניהם שבבית אין המשכיר חייב לתקנו, שהרי אמר לו 'בית זה' והכוונה היא לבית זה כמו שהוא (סמ"ע סי' שיב, סק"ל), אך בחמור הדין הוא שנבלת החמור השכור משועבדת להמשך תקופת השכירות, ולכן השוכר יכול למכור את הנבילה ולקנות בדמיה חמור אחר. ואם לא מספיק הכסף יכול לשכור חמור אחר וישתמש בו עד תום תקופת השכירות (סי' שי, ב).

המשך בעמ' 4

גוי, כח ההתנגדות עזר לו להתגבר על הרצון שבו. על כן, בהיות עם ישראל במצרים היה באמתחתם כח עזר רב לשמור על קדושת היהודי, אלא שהסכנה הגדולה הייתה כאשר 'כוח ההתנגדות' אול, בזמן שהאיום נעלם, כאשר יצאו ממצרים ובעיקר החשש היה כאשר התיישבו בארץ ישראל בשלווה שאז נאמר לכל אחד: 'החיים שלך, תעשה מה שאתה רוצה, אף אחד אינו אומר לך מה לעשות, אתה אדון לעצמך!' אז במצב שכזה ה' ירחם, סכנה קרובה לבוא. אדם יושב בארץ ישראל תחת גפנו ותאנתו, מביט אל מעשה ארץ כנען מה הם עושים ואז אומר לעצמו: 'למה לא? אני בוחר לנסות להיות כמוהם, אף אחד לא משכנע אותי לכך, זה אני שמחליט.' כך מוחמת חוסר הכפייה עליו הוא יכול ליפול ולהיכשל הרבה יותר בקלות, ואף במעשים חמורים ביותר.

כאשר טוב ונעים אין את הכח של 'האגו', אין למי לעשות 'פרנציפ', אין למי לומר: 'דווקא אני לא יעשה כך!' אז הסכנה קרובה ביותר. לכן, הגם שראה הקב"ה את עם ישראל צאן קדושים נשמר במצרים מכל דבר ערוה, כאשר יצאו ממצרים עמד וציווה אותם על העריות ואף על החמורים ביותר.

זהו ההבדל בין רגע לפני יום הכיפורים, לבין רגע אחרי יום הכיפורים. לפני יום כיפור אדם מרגיש מלא עבירות, מאוים, הוא נלחם לא לחטוא, הוא לא רוצה לתת ליצר הרע את הצ'אנס להפיל אותו, הוא מתנגד אליו בכל תוקף. אלא, שאחר שהוא ניצח אותו, אחר שהתעורר השכם בבוקר, לארבעים יום של סליחות וידידים ולבסוף חתם את הימים הנוראים ביום הכפורים הקדוש, אומר לעצמו: 'זהו נצחתי אותו! עכשיו, אני יעשה מה שאני רוצה. הוא לא יאמר לי מה לעשות, אלא אני אחליט מה לעשות!' אז כאשר אדם חושב שהוא ניצח את המערכה שהוא נמצא בפסגת ההר אז דווקא הנפילה שלו ליפול לבאר שחת מסוכנת יותר.

ומכאן נעורר את עצמינו להפעיל את כח ההתנגדות תדיר. חובה לזכור, היצר הרע אורב לנו בכל עת וכמאמר ה'חובות הלבבות' - 'אתה ישן לו והוא ער לך' הוא מוכן לתת לנו הרבה דברים נעימים רק כדי שנרדם וניפול, והוא מחכה שניפול וניכשל, ממתיק ומצפה לגרום לנו לאחר לתפילה, לזלזול בשבת, בתלמוד תורה, הוא מתחבא מאחורה בתוך העייפות של ששת ימי המעשה, בתוך הדברים הנעימים, כאילו הוא לא נמצא, אבל אנו יודעים שהוא נמצא וכשאחד נופל הוא שמח ומאוושר עד השמים. לכן, אנחנו חייבים לעשות לו 'פרנציפ' אתה מבקש שניפול הא... אנחנו לא נשמע לך, לא ניתן לך את ההזדמנות להפיל אותנו. כח התנגדות זה צריכים לשמור עליו כל החיים, כי כל חיינו הוא הוא מחפש את מפלתנו.

מאידך גיסא - צריך להישמר לא להפעיל את כח 'הפרנציפ' במקומות אחרים. כאשר ראינו את החבר עושה איסור, מעשה שאינו הגון, אזי התורה מבקשת מאתנו: 'הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עֵלְיו חֶטֶא' תן לו תוכחה, אבל לא רק כדי להראות לו שהוא טועה, אלא כדי שהוא יהיה מסוגל לקבל ממך ולשנות את התנהגותו. לצורך כך, הישמר בכל מאודך לא להפעיל את 'כח ההתנגדות' שבו, ברגע שתפגין כוחניות: 'לא עושים מעשה כזה, לא אוכלים בלי לברך, רק אנשים חסרי לב עושים כן.' או ניסיון השתלטות: 'כשאתה עושה דברים בלי לשאול, אתה בדרך כלל טועה, תתייעץ אתי אני אדריך אותך היטב.' אזי במשפטים תמימים כאלה כאשר הביקורת השלילית חבויה בהם אזי, הוא יעשה לך דווקא, הוא לעולם לא יקבל.

לכך התורה מבקשת 'הוכח תוכיח' אבל 'אל תשא עליו חטא' אל תוציא אותו לא בסדר, תמיד תשאיר לו פתח מילוט שלא יתבייש, כך הוא יצור את כח ההתנגדות ודברך קרובים להישמע ולהתקבל על לב. הקב"ה יכנון להשתמש בכל כחותיו לעבודתו - אמן!

והנה במקום מצבת רמבה"ן ייסדנו שם בעה"י בהכ"נ ובה"מ ולומדים שם בקבע בשם כל ישראל המחזיקים בידי לומדי התורה. ומאת ה' היתה זאת חנוכת הבית המקודש בהכ"נ ובה"מ הג"ל היא היתה ביום פסח קטן והיה אסיפה גדולה דקרו ותנו בשורשו של רמב"ה ואחרי כן היה ששון ושמחה עד להפליא וענו מולם ואמרו כן נעשה ביום זה בכל שנה וכן נזכה לחזות בנועם ה' בנין בהמ"ק בב"א, ונקבע יום זה להרבות בשמחה ומדליקים המנורה ובראשה מלא הספל מלא שמן זית וכו' ע"ש.

נמצא שיום הילולת רבי מאיר אינה שייכת כלל ליום פטירתו שהרי אין ידוע מתי נפטר, אלא הוא יום שבו היה חנוכת בית המדרש שעל הציון וכן ראיתי כתוב בספר שפתי צדיקים עמוד פא להרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א בשם אביו המקובל רבי סלמאן זי"ע: "מכל הנזכר תראה, דאין אותו היום יום פטירתו, אלא קבעוהו להילולא, משום דבלאו הכי היו נוסעים למרון, ובדרכם היו חונים בטבריה ת"ו".

וכבר קדמו הגאון רבי אברהם יצחק שפרלינג מלבוב בספרו 'טעמי המנהגים' (תרנ"א 1891), שכתב בחריפות:

"בדרך אגב באתי להעיר שיום פטירת התנ"א רבי מאיר בעל הנס לא נזכר בשום מקום, וחדשים מקרוב באו ובדו מלבב חג חדש, כאילו יום פסח שני הוא היא"צ של רמבעה"נ, וידועה כוונתם בזה שייסדו זאת בעסקם בדררא דממונא והמבין יבין".

אולם אף שזה אינו יום פטירתו, כבר כתבתי שני טעמים בשם השדי חמד: א שהוא יום חנוכת בית המדרש שעל הציון. ב שבדרכם להילולת רשב"י היום חונים כמה ימים קודם שציון רבי מאיר.

ועוד כמה טעמים מובאים בספרים ובניהם מובא בספר טובת מראה להגאון רבי רפאל אוהנה שד"ר קהילת הספרדים והוא כולו סובב הולך על העיר טבריא וכתב כמה טעמים לקיום ההילולא ב"ד באייר:

א. אינו חל בשבת לעולם.

ב. לא אומרים בו תחנון.

ג. י"ד אייר הוא פסח שני, בזמן בית המקדש היה זמן למי שלא הקריב קורבן פסח בזמנו, להקריב פסח שני, ומי שנודב כספים לעילוי נשמות רבי מאיר בעל הנס, ומדליק הנר, הרי הוא כמו קרבן פסח שני.

אחר כל הדברים האלה ראיתי למרן הראש"ל הג"ר יצחק יוסף שליט"א בדיני מנהגי ספירת העומר עמוד תנב שכתב דבין שסוף סוף אין זה מנהג קדוש, על כן מי שנוהג לערוך הילולא באותו היום ורוצה לשמוע כלי שיר, הנכון הוא שיערכו סיום מסכת ואז הסעודה תחשב לסעודת מצוה ויוכלו לשמוע כלי שיר.

והביא שם למרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל ביביע אומר חלק ג אורח חיים סוף סימן יא דאין ללמוד מהילולת רשב"י לשאר הילולות הצדיקים ע"ש.

מסקנה: יום יד באייר הוא יום ראוי והגון לערוך בו את הילולת רבי מאיר ואף על פי כן הרוצה לשמוע כלי שיר בסעודה זו, ידאג לערוך סיום מסכת באותו המעמד ויוכל לשמוע כלי שיר

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

וטעם החילוק בין חמור לבית, שבית שנפל אינו עומד למכירה, אך חמור שמת נבלתו עומדת למכירה, ולכן היא משועבדת לשוכר (סמ"ע שם).

לפי זה השוכר 'רכב' סתם והתקלקל חייב המשכיר להעמיד לו רכב אחר, ובשוכר רכב זה המשכיר אינו חייב להעמיד לו רכב אחר. [אגב אורחא יוער שנחלקו הפוסקים האם המשכיר חייב לתקנו יעוין בזה סי' שיב, יז. וסי' שיד, א. ובקצוה"ח סק"א] אך לגבי אם יוכל המשכיר למכור את הרכב המקולקל, כאן הדבר תלוי אם הדרך למוכרו בגלל קלקול כזה.

אמנם כל זה אינו נוגע לנדון שלנו, שדווקא בשוכר ששילם למשכיר השתעבד המשכיר להעמיד לו חפץ אחר או להעמיד לרשותו את השברים של החפץ שהתקלקל, אך משאיל חפץ שלא קיבל תמורה, אינו משתעבד לשואל כלל, ומשהתקלקל החפץ נגמרה זכותו של השואל (סי' שמד, ב. ויעוין עוד בפתחי חושן פקדון פ"ט הערה ז. ובספר משפטי החושן סי' שמא סעיף ו ושם בהערות אור אפרים הערה יד. האם מותר לו לתקנו ולהמשיך להשתמש בו), ומכיוון שנתבאר שהשואל לא חייב לתקן את הרכב, דהיינו לשלם את מחיר התיקון, מפני שהחפץ נמצא רחוק ממקומו של המשאיל וטרחה גדולה עבורו לבוא ולטפל בתיקונו, ומאידך גם אין לו תביעה על המשאיל שיתקן אותו, הרי השואל הוא 'כיוורד לשדה חברו' שהשביח את נכסיו והמשאיל צריך לשלם לו מה שנהנה, אלא שצריך להוריד מכך לפי ערך מה שנהנה השואל עצמו בהמשך השימוש בחפץ, שיתקן זה עשה לצורך שניהם (נתיבות המשפט סי' שמא ס"ק טו וערוך השלחן סי' שמא סעיף יג).

בברכה יגאל אלון ס"ט.

שור המאה ה-20

הרב יוסף חיים בן שבת

הרב יעקב מוצפי

הרב יעקב מוצפי זצ"ל. נולד בעיראק לאביו רבי עזרא ולאמו מזל טוב בשנת תר"ס (1988). את לימודיו החל בת"ת "מדרש תלמוד תורה" יחד עם רבי סלמאן מוצפי זצ"ל. ויגדל הילד ושמו כבר הלך לפניו ונודע כשקדן מופלא נעים הליכות ושפל ברך. בהמשך עבר ללמוד בישיבת "מדרש בית זלכה", שם למד תורה מפיהם של רבנים נודעים לשם ולתהילה ובראשם מרו ורבו רבי צדקה חוצין זצ"ל. היה דיין בבית הדין של העדה החרדית הספרדית בירושלים ומייסד בית הכנסת "שמש צדקה" בעיר, ומתלמידיו של מרן הבן איש חי.

בשנת 1940 האדמה התרגשה על יהודי עיראק עם תחילתם של פרעות 'הפרהוד', בתקופה ההיא התגלה רבי יעקב ברוחב ליבו ובדאגתו לשלום הציבור כאשר השכין את המגורשים היהודים בבית המדרש וגייס למענם כספים מעשרי ונדבי עם.

עשר שנים מאוחר יותר הוא עלה ארצה והתיישב בעיר הקודש ירושלים וקבע את מקומו מושבו בבית כנסת 'שמש צדקה' שם שימש כשליח ציבור וראש ישיבה ומאוחר יותר כאב"ד ק"ק הספרדים במשך שנים רבות.

התנגדותו לציונות

חכם יעקב הצטרף להלך הרוח של העדה החרדית האשכנזית בירושלים ונקט בקו של התבדלות מהמדינה ומוסדותיה בשל כך הקים את העדה הספרדית בירושלים שתשמש מסגרת דומה לזו האשכנזית הקנאית למדינה, בכל בחירות מזדמנות רבי יעקב חזר וקרא 'שאין להשתתף בבחירות הטמאות' כלשונן.

בשנת תשי"ט בא ארצה רבי יואל מסאטמר זצ"ל ופגש את רבי יעקב מוצפי זצ"ל הם התוועדו בארבע עיניים ואת רשמי התרשמותו מן הפגישה העלה רבי יואל על מכתב: **הן בקודש חזיתי אנשים יראי שמים מאחינו בני" ספרדים ובני עדות המזרח הכואבים על מזבח ד' ההרוס ועל העזובה הרבה השורות אצל אחים העולים הנותונים לטרף ולמעבידים על הדת בארץ הקודש... ויסדו את העדה החרדית הספרדית... להיות מבצר ליהדות הספרדית הנאמנה... ובראשם עמוד רבי האי גאון ארי עלה מבבל צדיק וגדול כבוד שם תפארתו רבי יעקב מוצפי שליט"א משיירי כנסת הגולה שמורי משמרת הקודש. ע"כ.**

בספר 'ארי עלה מבבל' של תלמידו רבי אהרן שלום נעימי (אביו של חמי הי"ו) כתב, שלמרות סירובה של העדה החרדית האשכנזית להכיר בשחרור הכותל, הרב מוצפי היה נוהג להגיע אל הכותל מדי יום שישי כדי להתפלל תפילת מנחה של ערב שבת, ואף קבע לו מקום סמוך לכותל.

מרן הבן איש חי זיע"א

ויקרא שמו בישראל: יוסף חיים. בהסכמות לספרו שו"ת תפארת יעקב שיצא לאור עולם לאחר מותו כתב הרה"ג יעקב חיים סופר שליט"א ראש ישיבת כף החיים. לאחר דברי שבח והלל לרבי יעקב מוצפי זצ"ל הוא מעיד בעצמו על סיפור מופלא ביותר בין רבי יעקב מוצפי זצ"ל למרן הבן איש חי זצ"ל. וכה דבריו שם: ואקבע כאן רק עובדא אחת ששמעתי אני הקטן מרבינו הגדול זצ"ל שסיפר על עצמו והוא כאשר נסתלק לחיי העולם הבא גאון עוזינו רבינו הבן איש חי זצ"ל ביום י"ג אלול תרס"ט נערכה לו הלוייה גדולה ועצומה בעיר בגדאד אשר כמותה כמעט לא היתה והשתתפו בה המונים המונים אלפים זולת חולים או זקנים כאשר שמעתי מפיו, וגם רבינו ז"ל השתתף בהלויה זו בהיותו ילד כבן עשר שנים ובמהלך ההלויה הנוראה והמעזעזעת ההספדים והבכיות העצומות והנה בלבו של רבינו ז"ל עלתה מחשבה שבעזה"י כאשר הוא ישא אשה ויולד לו ילד אזי יקרא שמו יוסף על שם רבינו הבן איש חי כן הרהר בלבו.

ואכן אחר שנים כשנולד לו בנו הזה, בליל הברית בא לו בחלום רבינו הבן איש חי זצ"ל ואמר זו זכור תזכור אשר הבטחת ואכן כך עשה וקרא לבן הנולד בשם הבן איש חי וכשסיפר לי זאת כבר חלפו עברו עשרות בשנים ועדיין היה מתפעל מאוד ואומר איך הוא ידע? איך הוא ידע?

פטירתו: נלב"ע ביום י"ג סיוון ה'תשמ"ג והוא כבן 83. ספד לו הרב בן ציון אבא שאול. נקבר בחלקת הבבלים בהר הזיתים.

לאחר מותו

בשנת 2019 יצא לאור שו"ת 'תפארת יעקב' בהוצאת טקסט רץ, ובו מאות פסקי הלכה מאת הרב מוצפי, וכן קונטרס 'ויחי יעקב' על תולדות חייו. כמו כן יצא ספר לזכרו בשם, ארי עלה מבבל.

בשנת תשפ"ד יצא לאור ספר 'ירושלים בתפארתה' עובדות ונהגות וחלק שני שרת תפארת יעקב עם פסקי דינים.

לגלות את האור

כל פעם שאנחנו שמות לב - אנחנו מאמנות את שריר יראת השמים שלנו.
מתבוננות. שמות לב לפרטים.
כמה הקב"ה משגיח. כמה הוא אוהב.
כמה סיבות הוא סיבב כדי שכל דבר יהיה כאן - היום - בחיינו.
כמה אנשים היה צריך להזיז, כמה סדרי בראשית היה צריך לשנות,
כמה מהפכות תעשייתיות, כדי שהמכונה תכבס, כדי שיהיה קל לבשל ולהכין אוכל.
כמה אוניות נבנו וחצו ימים - כדי שכל השפע שסביבי יהיה ממש כאן, עכשיו.
ומה אני עושה כדי לראות את זה - כי אי אפשר לדחות את זה עוד.

בוודאי לטובה

קרה ומכשיר יקר שקיבלתי מתנה - נשבר. משהו שלא הייתי מפרגנת את זה לעצמי לבד.
ידעתי: זה לטובה. הודיתי לה', המשכתי בעיסוקי,
ואמרתי לעצמי בראש - מותר לי להתכווץ על זה קצת? או שצריך לשמוח? לא מתוך שיפוט - מתוך סקרנות והתבוננות.
חיפשתי דימוי שיסביר לעצמי מה אני מרגישה. ניסיתי לחפש דימוי וזה מה שעלה, לאבד חמישה שקלים - וכשהולכת לחפש אותם מוצאת פתאום שטר של מאתיים. ונכון, לפעמים עולה לנו המחשבה: 'אם רק לא הייתי מאבדת את החמישה, היה לי עכשיו מאתיים וחמש'.
אבל זה לא באמת ככה - כי אם לא הייתי מחפשת את החמש שאבד לי - לא הייתי מוצאת את המאתיים.
המסר היה ברור:
הקב"ה שולח שפע - גם דרך החסרונות.
אנחנו רק צריכים להסיר את הערפל.
להאמין: זה בוודאי לטובה.
אין פה שום דבר אחר חוץ מ-תכלית טובה.
יצא ארוך, או נמשך בסייעתא דשמיא בפעם הבאה,
בינתיים תוכלי להתאמן על אמונה, להתבונן סביבך, להודות על כל פרט שתוכנן בקפידה!
רוצה לקחת את זה עוד צעד? כתבי לי מה את לוקחת מתוך הפוסט הזה.
או שתפי אמן/חברה שצריכה לשמוע את זה.

הלוואי והיה מתכון לזה - כמה לשים מכל דבר,
ויוצאת אני במיטבי: אני הוזהר שכול בה מדויק,
שכל מילה שלה יוצאת פנינה - נוגעת בלב, מרגיעה את הנפש,
ומדוממת אותנו לשגרת יומיום פשוטה באמונה.
טוב, נו, לא באמת התכוונתי.
כי אם החיים שלנו היו פשוטים יותר, לא היינו מי שאנחנו - והיו לכך מחירים שלא היינו יכולים לשלם.
ה' ברא אותנו בדיוק כך, עם החסרונות והמורכבויות, דווקא כדי שנגלה את האור שבנו.
הוא ממתיק לאור הזה, שיתגלה כאן - בבריאה, ברגעים הכי גשמיים, הכי שוטפים, הכי יומיומיים.
כשהבת שלו, בתוך הכאוס הכי גדול שלה, מכריזה בשמחה:
"זה אתה, אבא. אני רואה אותך".
גם כשהילד מעיר כבר בפעם השלישית באמצע הלילה. גם כשנשבר משהו. גם כשלא הלך, שהתפספס.
לראות אותו - לא לאבד את הרגע הזה של האור.
כי אם באותו רגע את מספרת לעצמך סיפור אחר - כל החוויה משתנה.

לספר את הגרסה החדשה

אז את רגעי הבלאגן אנחנו אוהבות לקחת ולמסגר מחדש.
נקרא לזה קוד "מושג".
כמו חותמת הכשרות על אריות מזון, זו חותמת ההשגחה על תסריט חיינו. מושג.
יש כאן במאי, יש עלילה - וזו הסצנה עכשיו.
אז אם הכול כבר מתוזמן ומושג - מה נותר לי לעשות?
להיכנס לתפקיד שלי ברגע הזה.
ובדרך כלל, התפקיד הזה מסתכם במילה אחת: אמונה.
לא רק מילה - גישה שלמה לחיים. ובשורות הבאות נרחיב עליה, כדי שתתיישב לנו טוב בלב.

מה זו בעצם אמונה?

מילה שנשמעת פשוטה - אבל בפנים היא עולם ומלואו.
היא לא סיסמה, היא מפתח פנימי לחיים מלאים יותר.
זה לא קרה סתם. לא בגלל מחדל. לא כי משהו התפקשש.
זה מתוכנן. מדויק. השגחה עד לפרטים הקטנים.
ואם זה כל כך מדויק ומושג - אז יש כאן תכלית. יש מטרה.
וככל שמתמקדים בזה, ככל שמתבוננים בזה - האמונה כבר לא נשמעת כמו תאוריה. היא נהיית אישית. חיה. נוכחת.
ואנחנו מרגישות את זה פנימה, הגוף שלנו מתחיל לחיות אמונה

התבוננות מקדמת

מה ההפך מיראת שמים?
כשלמדנו בבית הספר על מכות מצרים, המורה הביאה את הפסוק: "ולא שת ליבו גם לזאת" (שמות ז, כ"ג) לא לשים לב - זה ההפך מיראת שמים.

באפפה

שם שולח

ליאורה דפן - מטפלת ומאמנת מנטלית

dahan.liora.co@gmail.com

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים